

Com llegim la ideologia: literacitat crítica

daniel.cassany@upf.edu

http://www.upf.edu/pdi/df/daniel_cassany/
<http://www.upf.edu/df/recerca/grups/grael/LC/index.htm>

Programa

- La perspectiva sociocultural [4]
- Noves pràctiques lletrades [5]
- Les pràctiques vernacles [10]
- Llegir la ideologia: per començar. [3]
- Recerques [1]
- Llegir llibres de text. [5]
- Llegir webs. [5]
- Aplicacions per a l'aula.
- Conclusions.

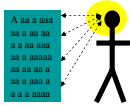
Tres perspectives

Lingüístic

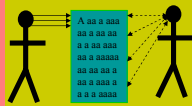
lectura
redacció

Psicolingüístic

comprensió
composició

Sociocultural / sociolingüístic

pràctiques discursives
gènere professional

Concepte de literacitat

- **Codi escrit:** normes, unitats, convencions.
- **Gèneres discursius:** contingut, forma, estil.
- **Rols d'autor i lector:** funció, propòsit, cortesia.
- **Organització social:** contextos, disciplines, grups, processos socials.
- **Identitats:** individus, col·lectius, institucions.
- **Valors, representacions:** prestigi, rebuig, prejudicis.
- **Formes de pensament:** objectivitat, raonament científic, planificació.

Literacitat

El discurs com a pràctica social

Retòrica contrastiva

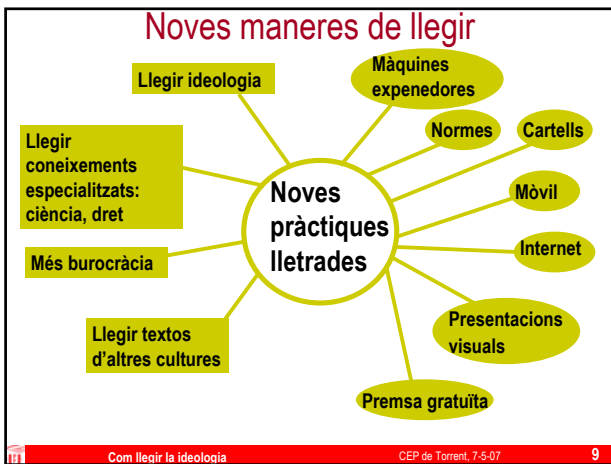
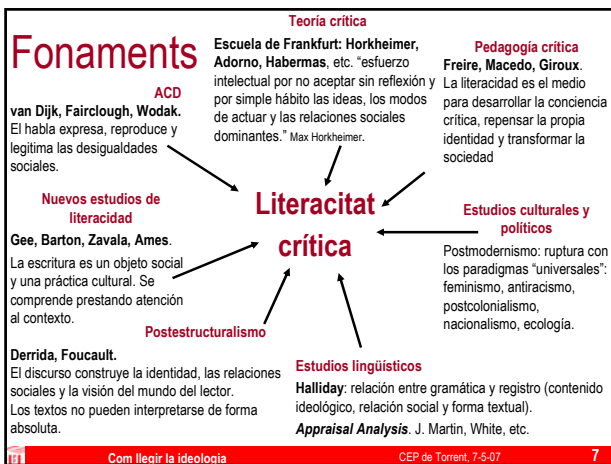
- Cada comunitat i disciplina crea les seves pròpies pràctiques lletrades, amb gèneres, valors, rols i concepcions particulars.
Exemple: queixar-se a Espanya i Alemanya (Pastor 2005):

Alemanya:

1. Molt freqüent.
2. Directa i explícita: cortesia molt moderada.
3. Distinció queixa / destinatari / institució.
4. Exercici dels drets i deures. Possibilitats de millora.

Espanya:

1. Escassa. Ús de la parla.
2. Més indirecta i implícita: cortesia molt marcada.
3. Identificació queixa / destinatari / institució.
4. Poca tradició democràtica. És un problema o un càstig.

Què són? 1

Vernacles	Dominants
<ul style="list-style-type: none"> Autogenerades Elecció personal Àmbits personals Privades (alguna pública). Apreses informalment. Exemples: llistes de compra, receptes de cuina, diari íntim, diari de viatge, postals, cartes. TIC: mòbil, xat, glob, webs. 	<ul style="list-style-type: none"> Regulades per institucions Imposades. Àmbit escolar, acadèmic, professional. Públiques, compartides. Apreses formalment. Exemples acadèmics: apunts, comentari de text, exàmens, redacció. TIC: webs institucionals.

Com llegir la ideologia CEP de Torrent, 7-5-07 **11**

- ## Pràctiques vernacles: què són? 2
- És l'apropiació de l'escriptura que fan espontàniament les persones.
 - Està molt relacionat amb la construcció de la identitat de les persones.
 - No respecta necessàriament les 'regles establertes' de les formes dominants.
 - Solen ser més privades que públiques (pintades, cartells).
 - ...
- Com llegir la ideologia** CEP de Torrent, 7-5-07 **12**

Pissarra Llops

Com llegir la ideologia

CEP de Torrent, 7-5-07

13

Carta de Litang (4 anys) a Cristina

Com llegir la ideologia

CEP de Torrent, 7-5-07

14

Nota familiar a la taula de la cuina

Post it intraparella

Com llegir la ideologia

CEP de Torrent, 7-5-07

15

Libre de dedicatòries d'una escola americana

Com llegir la ideologia

CEP de Torrent, 7-5-07

16

Blog

Com llegir la ideologia

CEP de Torrent, 7-5-07

17

Diari íntim amb poema

Com llegir la ideologia

CEP de Torrent, 7-5-07

18

Responder Responder... Reenviar Imprimir Eliminar Anterior

De: Mireia Crusells Girona
Fecha: miércoles, 11 de abril de 2007 18:50
Para: 'Joan Sala'
Asunto: RE: Soparet de demà!

Apreciat Sr. "Me-la-hi" :D

Siiii!!! Tema regal... L'altre dia que vam buscar obres de teatre alternatives, n'hi havia una que li va agradar a la Rosa que es diu Dos Dioses, que no sé si encara la faran! (La vaig trobar per l'atrapalo). Trobo que ja que tu no vas poder venir, seria la mar de bonic anar al teatre amb tu!!!!!!! A més d'això, havia pensat regalar-hi un marc xulo de fotos amb una foto nostra (se'm va acudir la idea l'altre dia mirant fotos nostres de Montpeller, super mitiques...jjjjj). Però resulta que totes les que són més recents les té ella!!!

Alguna idea més? Muaki!

Correu electrònic

Com llegir la ideologia CEP de Torrent, 7-5-07 19

Participació en fòrums

Culanguelle culangualot!!!

11 Hey, llega el juego del verano, SUDOKU, pulsa ya aquí!!!!!!!

2 Cuiul es la dirección de mi foro?

3 Conoce Skype

4 joand 16/04/07 21:54

5 A LES 11 AL PAVELLO (sopats) DISSABTE 14 D'ABRIL 14/04/07 20:54

6 borja del reportatge a tv madrit mon 11/04/07 23:04

7 Re: borja del reportatge a tv madrit 12/04/07 11:56

8 you have a mail (s/r) 11/04/07 17:52

9 cucca irene 09/04/07 14:20

10 dimenge de pasqua sergi 08/04/07 17:50

11 Re: supa irene 09/04/07 18:29

12 A LES 11 AL PAVELLO (sopats) DISSABTE 7 D'ABRIL 07/04/07 20:43

13 Re: A LES 11 AL PAVELLO (sopats) 07/04/07 22:27

14 ahir a la nit Marta 07/04/07 15:16

15 Re: ahir a la nit 07/04/07 18:09

16 Re: ahir a la nit Mònica 07/04/07 20:36

17 Re: ahir a la nit joans 07/04/07 22:20

18 Re: ahir a la nit irene 08/04/07 18:30

19 Canvi de plans Marta 06/04/07 14:11

20 plans divendres sergi 06/04/07 11:43

21 Re: plans divendres montserrat 06/04/07 11:49

22 supa divendres gerard 05/04/07 01:04

23 Re: supa divendres montserrat 05/04/07 21:02

24 Re: supa divendres 05/04/07 15:44

25 Re: supa divendres gerard 06/04/07 15:04

Hacia poco salio una reportajista pagina, creada por gente de youtube, que nos permite saber si nuestros contactos del messenger, nos eliminan o desadmiten (sin que sepamos) asi que si quieres saber si por casualidad algun amigo o conocido que no se como Messenger 04/04/07 00:03

Com llegir la ideologia CEP de Torrent, 7-5-07 20

Pots dir el que vulguis, pero educarem a tothom perquè entengui el que pretens.

No estoy de acuerdo con lo que dices pero defenderia hasta la muerte tu derecho a decirlo. Voltaire.

Leo Bassi
 El País 19-03-06

Com llegir la ideologia CEP de Torrent, 7-5-07 21

Literacitat crítica: exemples

Partit Popular, CiU:

- L'aigua ha de ser per a tots.
- Sí al transvasament de l'Ebre.

Què penso jo?

PSOE, IU, altres:

L'aigua té prioritats i preus diferents segons sigui per a l'ús personal, industrial o ociós.

Qüestions ecològiques. No.

Com llegir la ideologia CEP de Torrent, 7-5-07 22

Recerques

- Propòsits:
 - Descriure les noves pràctiques lletrades i identificar les novetats.
 - Descriure com comprenen la ideologia els lectors joves i adults, aprenents i experts.
 - Descriure com naveguen, llegeixen i comprenen la ideologia a Internet els nens i els joves.
 - Elaborar recursos didàctics per aprendre a llegir la ideologia.
- Metodologies:
 - Anàlisi lingüística de corpus lingüístics: llibres de text, enregistraments d'aula.
 - Tests de comprensió de la ideologia (textos complets, condicions versemblants, preguntes obertes). Comparació experts i aprenents.
 - Entrevistes semidirigides després de la lectura.
 - Enquestes d'hàbits.

Com llegir la ideologia CEP de Torrent, 7-5-07 23

Llegir llibres de text

- L'anàlisi mostra que la ideologia també emergeix en els llibres de text (Atienza, en premsa):
 - Hasta el siglo VII de nuestra era Arabia se quedó aislada, casi sin relacionarse con ningún otro pueblo. Tenía una cultura muy pobre y la religión era idolátrica. El ídolo principal era una piedra negra (quizás un meteorito), que adoraban en un santuario de la Meca.

Com llegir la ideologia CEP de Torrent, 7-5-07 24

Llegir llibres de text

• Comparació de fets paral·lels: (Atienza, en premsa):

Bajo el impulso del precepto de la guerra santa, que **obligaba** a los musulmanes a combatir **por su propia religión, los árabes** llevaron a cabo unas conquistas muy rápidas después de la muerte de Mahoma.

Primero **se apoderaron** de las tierras más próximas (Palestina, Siria y Egipto) y, por tanto, unas ciudades antiguas y famosas, como Damasco y Jerusalén, **cayeron** bajo su poder" [CCSS7:86].

Se denominaban cruzados los guerreros cristianos que **iban a luchar** contra el Islam para **recuperar** la Tierra Santa.

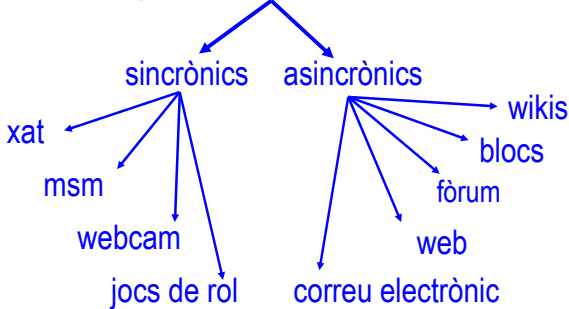
Gracias a la labor de los monjes (evangelización), hacia el siglo X la mayoría de los habitantes de Europa eran cristianos. [CCSS8: 106].

Literacitat electrònica

- Àmbits com la ciència, l'oci, el periodisme o l'educació han sofert canvis transcendents. 800 milions d'usuaris.
- Llegim i escrivim amb comunitats culturals, processos cognitius, gèneres discursius i estils diferents.
- CMO: Comunicació Mediatitzada per Ordinador.
- **La literacitat electrònica és un graó nou de l'aprenentatge lingüístic.**

Literacitat electrònica

gèneres electrònics

Literacitat electrònica: exemple

<Simonet> lampe!	soc de REus	Sobrenoms
<Pett> hola de nou...		Usos particulars
<Simonet> t'agrada mes ara?		Vocacius
<joanna> PETTTTTTTTTTTTT		Conversa 1a
<lampegia> no es veritat		Conversa 2a
<jul> estupendo		Conversa 3a
<joanna> PROUUUUUUUU		Parells adjacents separats
<baldric> Hi ha molta gent ho nomes m ho sembla?		Usos tipogràfics
<lampegia> a reus fan pudor de peus...		
<Ariadna> re holes Pettttt		
<Simonet> ui		
<mafi> nomes t'ho sembla baldric		
<lampegia> t'ho sembla		
<joanna> i menjant fideus		
<Simonet> i Cambrils desfan els llits		
<Cris> pettttt, que no has de caure més...		

Llegir webs

- **Recerca:** La lectura de webs (Francina Martí, en premsa).
- **Informants:** Alumnes de 13-14 anys avaluen webs sobre drogues: els efectes de la marihuana al cos.
- **Corpus:** 3 webs sobre drogues: www.ideasrapidas.org; www.tododrogas.net; www.gencat.net/salut
- **Tasca:** quina web recomanaries a un amic?
- **Mètode:** enregistrament de la conversa, anàlisi de la conversa i introducció de guies per part de la mestra.
- **Resultats:** els informants trien la web de la secta, l'aportació de la investigadora modifica l'elecció.

	DROGAS
	1. ¿Qué son las drogas? Se llaman drogas a unas sustancias, perjudiciales en dosis pequeñas, que reúnen estas características: <ul style="list-style-type: none"> o Proportician un bienestar a corto plazo. o Dañan el cerebro y el sistema nervioso un veneno tóxico que entorpece la inteligencia, la voluntad y la libertad, causa daños psíquicos, laborales, familiares y de sociabilidad. o Crean adicción o fuerte deseo de volver a tomarla. o Son origen de muchos pecados, accidentes, robos y paltas. Un amigo me dice que añade muertes y suicidios para él experiencia de esos casos. Dudé en ponerlo porque me parecían sucesos menos habituales. Al final he decidido escriir pues de algún modo drogarse es un suicidio a cámara lenta, y esto sí es algo general.
temas relacionados	2. ¿Son realmente perjudiciales? Sus efectos sobre el sistema nervioso son graves. Se puede decir que son las cosas matri: que más dañan al hombre, porque afectan a las facultades del alma reduciendo la capacidad de la inteligencia y de la voluntad.
marihuana	3. Efectos, ¿por qué se toman? Hay varios motivos: <ul style="list-style-type: none"> o Entán de moda en algunos ambientes y quien no las toma pue de sentirse algo rechazado. También hay curiosidad y d de nuevas experiencias. Normalmente se empuzan a tomar por influencia de las amistades. o Producen gusto y bienestar a corto plazo. T no se quiere pensar en sus efectos posteriores. o En un modo de evadirse de la realidad. Pero no resuelve uno agrara los problemas.
correo	4. ¿Cómo entrar la drogadicción? Es importante no iniciar el camino de las drogas pues cuesta abandonarlo. Un amigo que las drogas me suñte en que subiese esta frase, y la repito: es importante no iniciar el camino de las drogas pues cuesta salir. Para no empuzarse se suele recomendar: <ul style="list-style-type: none"> o Evitar ambientes y amistades que usen drogas. Esta es la medida principal que debe tomarse, aunque cambiar de costumbres siempre cuesta. o Llevar una vida sacrificada acostumbrándose a dominar el propio cuerpo para no ser esclavo de sus caprichos. o Fomentar la responsabilidad en el trabajo; y en el servicio a los demás, de modo que la diversión pase a un segundo p. o Fomentar la vida espiritual y otras sustancias nobles que dan mayor sentido a la vida.
diversión	5. ¿Cómo salir de la droga? Como las drogas debilitan la inteligencia y la voluntad, y crean adicción, resulta costoso dejarla.
vida	
libertad	
hombre	
diversidad humana	
que se ofrece	
responsabilidad	
directorio	
índice alfabético	

Propostes: enfocament electrònic [3]

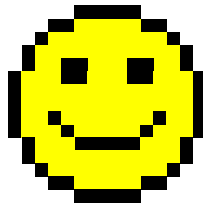
Competències <i>escriptura electrònica</i>	Altres enfocaments	Enfocament electrònic
Comunicació <i>destreses d'interacció a la xarxa amb diversos gèneres</i>	Comprensió i expressió de textos impresos.	+ CMO
Construcció <i>destreses de producció de discursos multimodals</i>	Textos lineals, èmfasi en l'autor.	Hipertextos multimodals, èmfasi en la col·laboració.
Lectura i recerca <i>capacitats de navegació i reflexió crítiques.</i>	Ús de la biblioteca. Separa lectura i avaluació crítica.	Ús d'Internet. Situa l'avaluació crítica al centr. Treball en línia.

Warschauer 2000

Llegir webs

Conclusions

- Les pràctiques lletrades canvia al ritme dels temps per diversos motius.
- Llegir la ideologia és avui més rellevant que ahir.
- Necessitem recerques empíriques que descriguin la conducta dels lectors pel que fa a la ideologia.
- Cal incorporar la perspectiva sociocultural en la concepció de la comprensió lectora.
- Cal elaborar, implementar i avaluar recursos didàctics per fomentar l'aprenentatge de la comprensió de la ideologia.

daniel.cassany@upf.edu

http://www.upf.edu/pdi/dtf/daniel_cassany/

<http://www.upf.edu/dtf/recerca/grups/grael/LC/index.htm>